

Evanjelium z 25. októbra 2020

30. nedeľa všedného dňa - Rok A - Mt 22, 34-40

Prepis videokomentára biblistu Fernanda Armelliniho, ktorý autor nerecenzoval

Keď sa farizeji dopyčuli, že zavrel ústa saducejom, zhromaždili sa a jeden z nich, doktor Zákona, sa ho spýtal, aby ho vyskúšal: "Učiteľ, ktoré je v Zákone veľké prikázanie?"

On mu odpovedal: "Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou. Toto je veľké a prvé prikázanie.

Druhý je potom podobný: Milovať budeš blížneho svojho ako seba samého. Od týchto dvoch prikázaní závisí celý Zákon a Proroci.

Pri počúvaní evanjeliových úryvkov z posledných nediel sme si určite uvedomili, že okolo Ježiša sa vytvárala veľmi napätá atmosféra; náboženské autority boli voči nemu čoraz nepriateľskejšie a všemožne sa snažili nájsť dôvod, aby ho obvinili a odsúdili.

Spomíname si, ako veľkňazi prišli pred toho, ktorý učil, pravdepodobne pod Šalamúnovou predsieňou, a s tvrdou tvárou sa pýtali:

"Kto vás poveril, aby ste tu učili, my sme tí, ktorí sú zodpovední za udržiavanie poriadku a vykonávanie liturgie. Čo tu robíte?"

Potom si pripomeňme, že minulú nedeľu ho vyprovokovali do politického tábora, aby zaujal stanovisko k plateniu poplatkov.

Vtedy došlo k tretiemu sporu so saducejmi, ktorý sme nečítali v minulých nedeľách, ale táto sekta prišla zosmiešniť jeho vieru vo vzkriesenie a predložila ten známy príbeh o žene, ktorá mala sedem mužov.

Dnešný úryvok uvádza štvrtý spor, útok na Ježiša, tentoraz na teologickom poli, kde sú zákonníci a farizeji mimoriadne dobre pripravení; poznajú Písmo, tradície a Ježiša považujú za heretika, za toho, kto rozvracia náboženstvo, kto sa nesprával podľa tradície, nedodržiaval pôsty, nevykonával očisťovanie, navyše navštevoval domy mýtnikov a hovoril o Bohu, ktorý miluje všetkých, aj hriešnikov, skrátka... je heretik, pred ktorým treba ľud varovať, pretože zákonníci a farizeji sú duchovnými vodcami ľudu.

Musíme ich varovať pred touto nebezpečnou postavou, vypočujme si, aký je ich plán:

Keď sa farizeji dopyčuli, že zatvoril ústa saducejom, zhromaždili sa a jeden z nich, doktor Zákona, sa ho pýtal, aby ho vyskúšal: "Učiteľ, ktoré je v Zákone veľké prikázanie?"

Farizeji sa dozvedajú, že Ježiš zavrel ústa saducejom, a to je pre nich zdrojom veľkej radosti, pretože farizeji a saduceji sa navzájom nemohli vystáť.

Saduceji boli chrámoví kňazi, bohatí ľudia, neverili v zmŕtvychvstanie, vyhovoval im tento spôsob života a nemysleli na iný život.

Vtedy prijímali len prvých päť kníh Biblie, neverili v anjelov, v duchov,

skrátka... mali opačné teologické predstavy ako farizeji, ktorých si ľudia vážili pre

ich zbožnosť, ich vernosť duchovnému náboženskému zákonu, zatiaľ čo saduceji sa netešili úcte ľudu.

O tom, že tieto dve skupiny sa navzájom nemohli znášať, máme dôkaz aj v Skutkoch apoštolov, keď tribún Lysias vezme Pavla a privedie ho pred sanhedrín, pretože chce vedieť, z čoho je obvinený, v jednom momente Pavol na svoju obhajobu, vediac, že sanhedrín sa skladá z farizejov a saducejov, hovorí: "Som farizej a som tu pre svoju vieru vo vzkriesenie!"

Nikdy to nepovedal! Vznikol rozruch a začali sa potýkať, až musel Lysias zdvihnúť Pavla a odvieť ho preč. Čo sa stalo v tejto chvíli?

Obe skupiny sa nemôžu vystáť, ale stane sa niečo senzáčné, dajú sa dokopy, pretože majú rovnakého súpera! A čo robia na tomto stretnutí?

Vybrali si spomedzi nich najlepšieho rabína Nominosa, doktora práva, najlepšieho biblistu, akého mali, lebo povedali:

"Keď pôjdeme za Ježišom a podarí sa nám dokázať, že máme pravdu a on sa mylí, všetci ľudia si uvedomia, že je to nebezpečná postava, ktorá sa odkláňa od pravdy."

Chcú dokázať, že ich lúnia je tá správna, ale majú aj materiálne záujmy, ktoré si možno ani neuvedomujú, nezamýšľajú sa nad tým, čo je za týmto ich rozhodnutím absolútne obhájiť svoje stanovisko; sú tu výhody, ktoré majú, prestíž pred ľuďmi, odmeny a potom aj nemalé honoráre pri konzultáciách v právnych otázkach.

Povedal by som však, že sú to ľudia dobrej viery, pretože od detstva sa im vstupuje presvedčenie, že tí, ktorí sú verní tejto tradícii, sú praví Židia a Boh chce, aby sa tak správali; tvárou v tvár novosti, ktorú priniesol Ježiš, jeho evanjelium, sa uzatvárajú do seba, aby chránili to, o čom sú presvedčení, že je pravda.

Buďme opatrní, pretože to, čo sa stalo im, sa deje aj dnes!

Určité presvedčenia, dokonca aj náboženské, ktoré boli prijaté od detstva, sa tvárou v tvár novosti evanjelia snažia chrániť, nenechajú sa otriastať slovom Majstra... to všetko samozrejme v dobrej viere.

Čo potom robia?

Spolu s týmto významným biblistom sa predstavia Ježišovi a ten im položí otázku, ktorú si pripravili:

"Učiteľ, aké je to veľké prikázanie v Zákone?"

Venujte pozornosť otázke, nepýtajú sa, ktoré prikázanie je najväčšie zo všetkých. Diskutovalo sa o tom, že prikázania, ktoré vybrali z Biblie, bolo 613 a dohadovali sa, ktoré z nich je najväčšie; niektorí sa ich dokonca pokúšali zredukovať, iný rabín, napríklad "Šammaj", dostal bitku, keď sa spýtal, či sa nedajú zhrnúť.

Ale to nie je otázka, ktorú kladie tento rabín, a nie je to otázka nevinná alebo benevolentná, je to veľmi presná otázka, ktorú kladú Ježišovi:

"Aké je to veľké prikázanie?"

Vedia, že Ježiš to vie, pretože všetci sa už ako deti naučili, že prikázanie, to veľké, dodržiava aj Boh. Na začiatku 2. kapitoly knihy Genezis sa píše, že po šiestich dňoch práce si Hospodin v siedmy deň odpočinul.

Takto požehnal a posvätil sobotu, ktorú museli všetci zachovávať, dokonca bol stanovený trest smrti pre tých, ktorí sobotu prestúpili.

Otázka v žiadnom prípade nie je nevinná, čo tým sledujú?

Uvediem banálny príklad, ak idem v zastavanej oblasti trochu rýchlo, zastaví ma policajt a spýta sa: "Aká je rýchlosť v zastavanej oblasti?"

Nie je to tak, že by pochyboval o tom, že neviem, aká je povolená rýchlosť, ale očakáva odo mňa odpoveď a potom sa spýta: "Ako to, že ste išli dvakrát rýchlejšie?" Tak mi dal lístok.

To isté očakávajú od Ježiša, že uzná, že prikázanie, ktoré je najväčšie, je prikázanie o sobote, a oni mali pripravenú protiotázku: "Prečo ho nezachovávaš?"

Počujme, akú odpoveď nám dáva Ježiš:

On mu odpovedal: "Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou. Toto je veľké a prvé prikázanie."

Ježiš sa nepúšťa do polemiky s týmito ľuďmi, ktorí sa mu predstavili so zlými úmyslami, nechce ich ponížiť a poraziť, chce ich oslobodiť, pretože ich miluje, chce ich posunúť od predstavy, ktorú mali o Božom náboženstve, k novosti, ktorú priniesol, k novému vzťahu s Bohom. Ich vzťah bol vzťahom podriadenosti, strachu, pretože tí, ktorí nedodržiavali prikázania, boli potrestaní; Ježiš ich chce posunúť od tejto predstavy k tomu, aby si uvedomili bezpodmienečnú lásku Pána a odpoveď, ktorú očakáva.

Len tento vzťah môže urobiť človeka skutočne šťastným!

Preto chce Ježiš týchto ľudí oslobodiť a priviesť ich k horizontu tejto lásky. V skutočnosti neodpovedá tak, ako očakávali, prikázaním, ktoré je najväčšie, zachovávaním soboty, v skutočnosti ignoruje všetky prikázania, pretože práve odtiaľ pramení nesprávny vzťah k Pánovi.

On odpovedá: "budeš milovať"...

Žiadne prikázanie nezačína takto, ale práve do tohto nového sveta ho chce Ježiš teraz uviesť.

Toto sloveso milovať, v hebrejčine koreň "ahav", sa v Starom zákone vyskytuje najmenej 248-krát, ale možno nás prekvapí, že v najstarších knihách sa tento nežný a sladký cit nepripisuje Bohu.

Bohu sa pripisujú len silné vášne, ľutuje, rozhorčuje sa, smúti, rozkazuje, prikazuje, uzatvára zmluvy...

Existuje tiež dôvod, prečo bol Izrael alergický na pripisovanie slovesa "ahav" láske k Bohu, pretože toto sloveso malo erotický podtón; pohanovia pripisovali toto sloveso láske k svojim božstvám a pre Izrael boli tieto veci nepredstaviteľné.

Dôsledkom tohto obrazu Boha, ktorému sa nepripisoval sladký cit lásky, bol strach.

V knihe Exodus izraelský ľud hovorí Mojžišovi:

"Hovorte s nami a my vás budeme počúvať. Nehovor s nami, Bože, inak zomrieme."

Pretože tento Boh vyžadoval poslušnosť voči jeho príkazom, človek musel skloniť hlavu, slúžiť, báť sa...

Potom prišli proroci, ktorí do vzťahu s Bohom vniesli iné obrazy; najsladšie, ktoré zaviedol Ozeáš, bol manželský obraz!

Už to nie je vzťah zamestnanca, ktorý musí poslúchať, inak bude potrestaný, ale vzťah bezodplatnej lásky nevesty k ženíchovi; láska, ktorá sa neriadi predpismi ani príkazmi, ale je tým impulzom, tou dispozíciou urobiť všetko, čo je príjemné, aby milovaný bol šťastný.

Po sladkom obraze ženícha a nevesty sa objavil aj obraz otca a matky... Izaiáš v 49. kapitole cituje, čo hovorili Izraeliti:

"Pán ma opustil, Pán na mňa zabudol."

Božia odpoveď: **"Zabúda žena na svoje dieťa, aby sa nedojímala nad dieťaťom svojho lona? Ale aj keby tieto ženy zabudli, ja na teba nikdy nezabudnem."**

Sú to krásne obrázky!

Ježiš miluje týchto svojich protivníkov, ktorí ešte stále žijú v archaických predstavách o Bohu, ktorí ešte neotvorili svoje srdcia radosti z pocitu, že ich Pán bezpodmienečne miluje.

Teda žiadne prikázanie, ale Ježiš robí vyznanie viery, ktoré každý Izraelita opakuje každý deň dvakrát, ráno a večer; potom je tu tretí raz, keď opakuje toto vyznanie viery, a to pred spaním:

Slávny "Šema Izrael

"Počuj, Izrael, Pán je náš Boh, Pán je jeden.

Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou - a potom text pokračuje - celou svojou silou". V hebrejčine "bekhol me'odekha" znamená "so všetkým, čo máš". V Matúšovom evanjeliu ho Ježiš nahrádza slovami "celou svojou myslou";

Na druhej strane Lukáš a Marek nám tiež zachovávajú "zo všetkých svojich síl", čo znamená "so všetkým svojím majetkom", ale potom dodávajú aj "so všetkou svojou myslou, so všetkým svojím rozumom".

Čo znamená milovať Boha celým svojím majetkom?

To znamená, že všetko, čo máte, vám musí slúžiť na lásku, na budovanie lásky!

Absolútna láska k Bohu znamená, že všetky dobrá zeme, všetok váš osobný majetok, všetky vaše prirodzené dary musia byť použité na budovanie lásky. To je Boží plán!

V Matúšovom evanjeliu sa to však nespomína. Ježiš

hovorí: **"Milujte Boha celým svojím srdcom"**.

Neoznačuje pocity, emócie, nie. Vieme, že srdce je pre Semitu stredobodom všetkých rozhodnutí; oni sa rozhodovali srdcom, my hlavou.

Znamená to, že Boh je ten, kto riadi všetky vaše rozhodnutia, všetky vaše voľby... nie modly!

Tvoje srdce by nemalo byť dvojaké; trochu sa riadi Bohom a trochu vlastnými vášňami, čo sa mi páči... nie! Židia hovorili: "Srdce je srdce", neexistujú dve srdcia, srdce je čisté, jedno a len pre Boha. A potom "celou svojou dušou" znamená celým svojím životom.

V živote neexistujú priestory, momenty, ktoré by sa dali zvládnuť tak, aby sa človek zapáčil svojim idolom, nie! Všetko treba robiť len preto, aby sme sa páčili Bohu, aby sme mu robili radosť, a on je šťastný, keď sa riadime jeho pokynmi, pretože práve vďaka nim žijeme svoju existenciu naplno.

Potom Ježiš pridal tretiu úplnú lásku, ktorá v Starom zákone nebola: "**celou svojou myslou**".

Kto miluje, má len jednu myšlienku: stále viac objavovať krásu milovaného. V našom prípade musí byť všetok záujem zameraný na objavovanie Božej krásy! Je to milenec, ktorý nemyslí na nikoho iného ako na milovaného!

Láska k Bohu musí zahŕňať myseľ, musí byť výsledkom vedomého, rozumného a dobre uváženeho rozhodnutia. Pravá viera musí byť rozumná!

Je potrebné vedieť ukázať, že voľba viery je voľbou urobenou rozumným spôsobom, človek nemôže milovať to, čo nepozná, zamilovanosť môže vyplývať len z objavenia krásy milovanej osoby a to isté sa deje pri voľbe viery.

Ak človek nepozná Krista, jeho evanjelium, jeho oddanosť je veľmi slabá a krehká, stačí možno malý vietor a táto viera sa vytratí; viera v Krista založená na niekoľkých prchavých emóciách, niekoľkých pobožnostiach, je výrazom voľby, ktorá je odsúdená na to, aby bola kedykoľvek zmarená.

Tak ako všetky lásky, ktoré nie sú založené na inteligencii a rozhodujú sa len na základe emócií, nevydržia a čoskoro skrachujú.

Kto nevenuje čas štúdiu Božieho slova, kto sa nezaujíma o teologické otázky, o cirkevné problémy, znamená, že nemiluje; kto nie je schopný zdôvodniť svoju vieru, nemôže tvrdiť, že miluje Boha celou svojou myslou!

Toto je veľké a prvé prikázanie!

Obraz nového človeka, Božieho syna, sa teda nezakladá na poslušnosti voči predpisom.

Ježiš nikdy nehovorí o poslušnosti, dokonca ani o poslušnosti Bohu, pojem "poslušnosť" v evanjeliách neexistuje; Ježiš nikdy nehovorí, že treba poslúchať Boha; Ježiša poslúchajú démoni, poslúcha moruša, vlny, vietor... nikdy nie ľudia!

Ježiš nehovorí, že musíme poslúchať Boha, hovorí, že sa musíme podobať Bohu, musíme milovať tak, ako miluje on, pretože do nás vložil svoje semeno života, svojho Ducha, svoju schopnosť milovať.

Museli byť veľmi prekvapení a zmätení Ježišovou odpoveďou, musel nastať moment zmätku a Ježiš využil príležitosť a pridal druhé prikázanie, ktoré bolo rovnako veľké ako to prvé, ako sme počuli:

Druhý je potom podobný: Milovať budeš blížneho svojho ako seba samého. Od týchto dvoch prikázaní závisí celý Zákon a Proroci.

Prvým prikázaním chcel Ježiš oslobodiť farizejov a saducejov od vzťahu k Bohu, ktorý sa vyznačoval závislosťou, podriadenosťou, povinnosťou poslúchať príkazy, nariadenia a predovšetkým strachom z trestu, ak by náhodou prestúpili Pánove príkazy. Ježiš ich chcel uviesť do nového vzťahu, do radosti z toho, že sa cítia bezpodmienečne milovaní Bohom.

Ježiš vie, že táto láska k Bohu, k ľuďom, nestačí na to, aby sme boli šťastní.

Aby sme mohli byť sami sebou, musíme sa stýkať s tými, ktorí sú po našom boku, s tými, ktorí sú nám podobní; aké je teda prikázanie, ktoré musí upravovať tieto vzťahy?

Existuje pravidlo, ktoré je pre nás prirodzené a ktoré považujeme za správne: držím sa svojho, nikomu neublížujem, samozrejme, nechcem, aby mi iní ubližovali, a snažím sa robiť dobre tým, ktorým môžem, najmä tým, ktorí robia dobre mne.

Keďže Ježiš chce, aby sme boli šťastní, poukazuje na druhé prikázanie, ktoré je rovnako veľké ako to prvé, a aj tu platí: "Milovať budeš!

Láska je pravidlo, ako byť mužom! Kto nemiluje, nie je človek!

Pod láskou rozumieme ochotu konať dobro a len dobro tým, ktorí sú po našom boku. Kam Ježiš zašiel pre toto druhé prikázanie?

Videli sme, že prvý ho prevzal z knihy "Šema Izrael" z Deuteronomium, tu ho preberá z 19. kapitoly knihy Levitikus, kde Boh hovorí svojmu ľudu:

"Nebudeš mať zášť voči synom svojho ľudu, ale budeš milovať svojho blížneho, ktorý je ako ty, lebo ako ty patrí k tvojmu ľudu, preto ho budeš milovať."

Je to prvý krok, ktorý človeka vyvádza z chladnej spravodlivosti ľudských kritérií a uvádza ho do logiky lásky, ale je to láska stále obmedzená na blížneho, teda na ľud, ku ktorému patrili všetci v Izraeli; ale láska, ako ju chápe Ježiš, sa tým nekončí.

Už Starý zákon zašiel o krok ďalej, preniesol túto lásku mimo hranice Izraela, vlastne hovorí o Bohu:

"Pán miluje cudzinca a dáva mu chlieb a odev. Preto aj vy milujte cudzinca, lebo aj vy ste boli cudzincami v egyptskej krajine."

Ale Ježiš, keď hovorí o láske, nezostáva len pri tomto druhom stupni, teda pri láske k cudzincovi, ale ide ďalej a v evanjeliu hovorí:

"Dávam vám nové prikázanie: aby ste sa navzájom milovali, ako som ja miloval vás."

Jeho láska nemá hranice, dosahuje každého človeka bez rozdielu!

Podľa Ježišových slov láska k blížnemu zahŕňa všetkých ľudí, pretože všetci sú bratia, deti jedného Otca.

Aby sme pochopili, ako ďaleko siaha táto výzva milovať svojho brata, je potrebné urobiť ešte jeden krok, a to ten najťažší, krok lásky k nepriateľovi. "Teraz vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás prenasledujú, modlite sa za tých, čo vás nenávidia."

Podľa Ježiša láska k Bohu nie je skutočná, ak sa nepremietne do lásky k bratovi.

Druhé prikázanie je neoddeliteľne spojené s prvým a bez tejto lásky k bratovi sa veľké prikázanie nedodríava.

Dobre to hovorí Ján vo svojom prvom liste v 4. kapitole:

"Ak niekto hovorí, že miluje Boha, ale nemiluje svojho brata, je klamár.

Veď kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, ako môže povedať, že miluje Boha, ktorého nevidí? Toto je prikázanie, ktoré máme od neho: "Kto miluje Boha, vyhladzuje aj svojho brata".

Na tomto mieste však zaznieva námietka, ktorú sme už všetci počuli, či nestačí dodržiavať druhé veľké prikázanie, ktorým je láska k blížnemu?

Počúvame: Koľko ateistov robí nesmierne veľa dobra bez akéhokoľvek vzťahu s Bohom!

A je to pravda, pretože kto miluje, je pohnutý Duchom, božským životom, ktorý dostal, a aj keď si to neuvedomuje, žije ako Božie dieťa!

Ale buďme opatrní... predovšetkým preto, že často dobro vykonané pre druhých môže mať aj iné motívy ako bezdôvodnú lásku, pretože za mnohými skutkami veľkodušnosti sa môže skrývať aj pýcha, túžba cítiť sa lepšími ako ostatní alebo niekedy aj výčitky svedomia; spomeňme si napríklad na to, keď robíme dobro tým, ktorí žijú v treťom svete... máme čo odpúšťať.

Majme na pamäti, že je veľmi ťažké milovať svojho brata bez ohľadu na lásku k Bohu; kto nemá za sebou vieru a lásku k Bohu, pre toho bude oveľa ťažšie milovať v určitých situáciách: odpustiť manželskému partnerovi, ktorý ho zradil, urobiť dobre niekomu, kto mi urobil obrovskú krivdu, podporovať ľudí, ktorí sú mi nepríjemní, a predovšetkým odpútať svoje srdce od majetku, aby som ho dal k dispozícii každému, kto ho potrebuje, aj keď je to môj nepriateľ.

"Od týchto dvoch prikázaní závisí celý Zákon a všetci Proroci".

Čo tým Ježiš myslí?

Použité sloveso je veľmi dôležité, v gréčtine "kremanûmi" znamená "visieť, z", je to akoby hák, pevný bod, ktorý drží celý Zákon a všetkých Prorokov.

Týmto pevným bodom je láska k Bohu, je to láska k bratovi, celé Písmo sa musí vykladať z tejto lásky.

Čo odpovedali farizeji a saduceji, ktorí prišli za Ježišom so zlými úmyslami?

Evanjeliový úryvok neuvádza ich reakciu, ale z nasledujúcich udalostí vieme, že ani Ježiš ich nedokázal odpútať od ich presvedčenia, naďalej uprednostňovali svoju katechézu o Bohu a človeku.

Buďme opatrní, pretože toto lipnutie na svojich pozíciách je veľmi nebezpečné, pretože aj keď príde svetlo evanjelia, aj keď v dobrej viere, mohli by sme sa uzavrieť do seba a potom by sme prišli o možnosť nechať sa vtiahnuť do lásky, do ktorej nás chce uviesť Ježiš.